

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Macro-economische ontwikkelingen

---

1 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$Y \text{ (in 2000)} = C + I + O + E - M$$

$$Y = 199 + 28 + 106 + 197 - 180$$

$$Y = 350$$

2 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste berekening zijn:

– $Y \text{ (in 2019)} = C + I + O + E - M$

$$Y = 260 + 46 + 135 + 211 - 202 = 450 \text{ miljard}$$

Indien de economie met gemiddeld 1% per jaar zou zijn gegroeid, zou

Y in 2019 ongeveer $350 \times 1,01^{19} = 422,84$ miljard zijn geweest. De

prestatie van de economie is dus bovengemiddeld.

– De procentuele stijging trendmatige groei =

$$1,01^{19} \times 100 - 100 = 20,81\%$$

De procentuele stijging van het inkomen =

$$(450 - 350) / 350 \times 100 = 28,57\%$$

Omdat $28,57\% > 20,81\%$ geldt dat de groei van de economie bovengemiddeld was.

Opmerkingen

- *Wanneer er wordt gerekend met een periode van 20 jaar maximaal 1 scorepunt toekennen.*
- *Wanneer er wordt gerekend met een groei van 19% ($19 \times 1\%$) maximaal 1 scorepunt toekennen.*

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

3 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Het overheidssaldo ($B - O$) in 2019 is $160 - 135 = \text{€ } 25$ miljard. Dat wil zeggen dat de belastingen (die voor vraaguitval zorgen) groter zijn dan de totale overheidsbestedingen, die macro-economisch voor vraag naar goederen zorgen. De overheid heeft dus een negatieve bijdrage geleverd aan de bestedingen van het land.

4 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Het nationaal spaarsaldo en het overheidssaldo zijn positief waardoor de overheid de overheidsuitgaven kan verhogen (zonder dat er een tekort ontstaat). Hierdoor stijgen de bestedingen, waardoor het inkomen toeneemt en daardoor de conjunctuur van het eigen land verbetert 1
- Door het stijgend inkomen stijgt de consumptie. Hierdoor stijgt de import van het land. Dit betekent voor het buitenland een toename van de export waardoor de conjunctuur van het buitenland (ook) gestimuleerd wordt 1

5 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Investerings in R&D verhogen de productiviteit van de aanwezige productiefactoren (zoals kapitaal en arbeid). Hierdoor stijgt de totale factorproductiviteit 1
- De groei van de factorproductiviteit betekent (bij gelijkblijvende inzet van productiefactoren) dat de productiecapaciteit groeit (en daarmee de structurele groei) 1

Opgave 2 Markt voor hoger onderwijs

---

6 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Studenten kunnen de opgebouwde studieschuld over 35 jaar aflossen, zodat ze bij eventuele betalingsproblemen / een lager inkomen de aflossingen kunnen uitstellen naar later, en het risico van lenen dus lager wordt.

7 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Door het leenstelsel kunnen studenten een vervolgopleiding doen. Door de opleiding zal de verdien capaciteit toenemen waardoor het toekomstig loon hoger is. Als de loonstijging groter is dan de aflossings- en renteverplichtingen, kunnen de bestedingen op termijn hoger zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Studenten uit huishoudens met relatief lage inkomens moeten lenen, waardoor zij relatief hoge rentelasten hebben na hun opleiding 1
- Hierdoor hebben zij een negatiever vermogen / minder mogelijkheden om vermogen op te bouwen ten opzichte van de studenten uit huishoudens met (relatief) hoge inkomens. Dit vergroot de vermogensongelijkheid 1

Opmerking

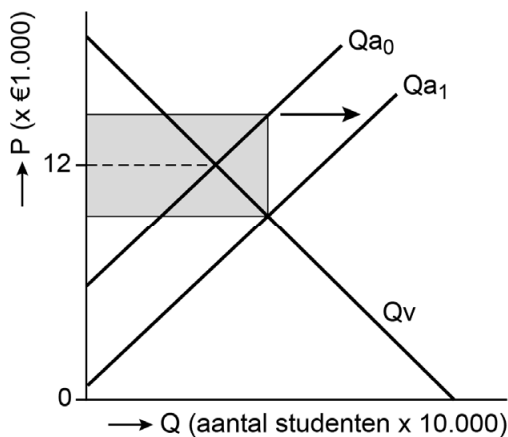
Strikt genomen is het huishouden waar de student uit komt niet hetzelfde als zijn/haar toekomstige huishouden. Voor het toekennen van het tweede scorepunt is niet van belang of de kandidaat dit onderscheid heeft gemaakt.

9 maximumscore 2

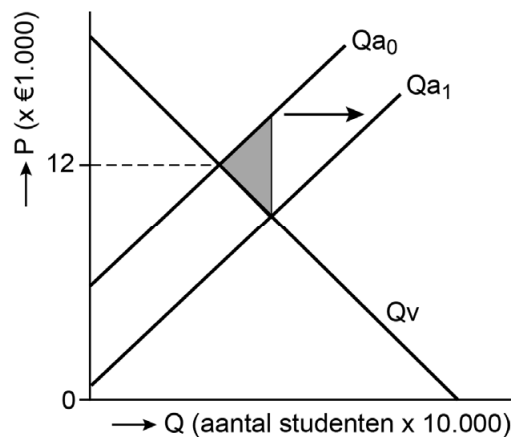
Een voorbeeld van een juiste arcering is:

- Het juist arceren van de subsidie (figuur A) 1
- Het juist arceren van het surplus verlies (figuur B) 1

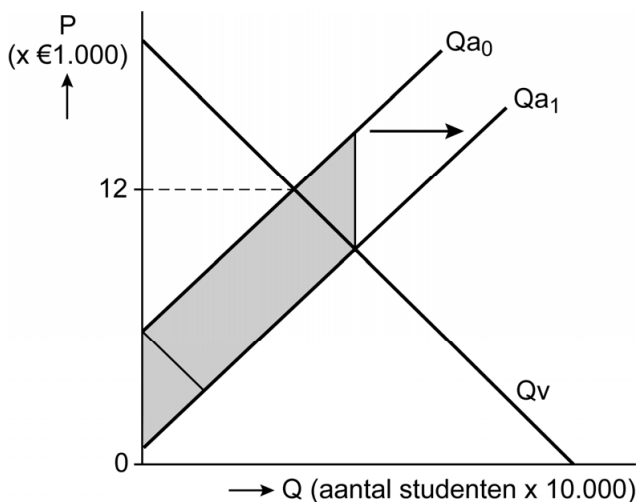
Figuur A

Figuur B

of voor de eerste deelscore, figuur A:

Vraag	Antwoord	Scores
10	maximumscore 2 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:	
	<ul style="list-style-type: none"> Doordat meer studenten hoger onderwijs genieten, stijgt de productiviteit / worden betere goederen en diensten ontwikkeld 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Deze opbrengsten zijn niet in de prijs van onderwijs inbegrepen / zijn niet voor de student zelf, maar komen ten goede van de maatschappij (en dus stijgt de maatschappelijke brede welvaart) 	1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> Een hogere opleiding kan leiden tot meer inzichten in het verbeteren van het milieu / de eigen gezondheid, zodat milieuvervuiling vermindert / zorgkosten dalen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Deze opbrengsten zijn niet in de prijs van onderwijs inbegrepen / zijn niet voor de student zelf, maar komen ten goede aan de maatschappij (en dus stijgt de maatschappelijke brede welvaart) 	1
11	maximumscore 2 Een voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Door de subsidie stijgen de overheidsbestedingen. Door deze bestedingen zullen studenten kunnen studeren en later een (goed) betaalde baan kunnen krijgen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Later zullen de studenten hierdoor (meer) belasting gaan betalen, waardoor de overheid extra belastingontvangsten heeft 	1

Opgave 3 Kostenpost

12	maximumscore 2 Een voorbeeld van een juiste berekening is:	
	<ul style="list-style-type: none"> (Bij een prijs van € 1,56 is $Q_{v_0} = 447,5$ miljoen) Bij een prijs van € 1,40 ($0,90 \times 1,56$) geldt $Q_{v_0} = 525$ miljoen $\% \Delta Q_v = (525 - 447,5) / 447,5 \times 100\% = +17,32\%$ 	1
	<ul style="list-style-type: none"> $E_v = \% \Delta Q_v / \% \Delta P \rightarrow 17,32\% / -10\% = -1,7$ De elasticiteit is kleiner dan -1, dus is het prijselastisch 	1

Opmerking

Wanneer de kandidaat rekent met een nieuwe onafgeronde prijs van € 1,404 ook de scorepunten toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- Van Q_v naar GO : $Q_{v_1} = -500P + 1.125 \rightarrow GO (=P) = -0,002Q + 2,25$

$$TO = GO \times Q = -0,002Q^2 + 2,25Q$$

$$MO = -0,004Q + 2,25$$

1

- $MK = 0,66$

$$\text{Maximale winst bij } MO = MK \rightarrow 0,66 = -0,004Q + 2,25$$

$$Q = 397,50 \text{ miljoen brieven}$$

1

- $GO = -0,002 \times 397,50 + 2,25 = 1,46$ (afgerond)

$$GTK = 0,66 + (300 / 397,50) = 1,41$$
 (afgerond)

$$(1,46 - 1,41) / 1,41 \times 100 = 3,55\%$$

(De winst per product is lager dan 10% van de GTK)

1

Opmerking

Wanneer de kandidaat rekent met een nieuwe onafgeronde prijs van € 1,455 ook de scorepunten toekennen.

14 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Consumenten en bedrijven reageren prijselastisch bij een verhoging van het posttarief (en stappen dus sneller over naar digitale communicatiemiddelen). Dit betekent dat de procentuele verandering van de vraag groter is dan de procentuele tariefstijging, waardoor de omzet daalt

1

- Consumenten en bedrijven reageren prijsinelastisch bij een verlaging van het posttarief (omdat ze eenmaal gewend zijn aan digitale communicatiemiddelen). Dit betekent dat een tariefverlaging tot een lagere procentuele stijging van de vraag leidt, waardoor de omzet daalt (beide opties leiden tot een lagere omzet)

1

15 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Uit figuur 1 blijkt dat de omzet procentueel minder is gedaald dan de afzet. Dat betekent dat de brievenpost duurder is geworden. Uit figuur 2 blijkt dat de afzet van pakketpost procentueel meer is gestegen dan de omzet. Dat betekent dat pakketpost relatief goedkoper is geworden. Dan zou er sprake kunnen zijn geweest van kruissubsidie.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- De overheid is de principaal en PostNV is de agent. De overheid wil een zo goed mogelijke postbezorging tegen een voor iedereen betaalbare prijs terwijl PostNV streeft naar totale maximale winst / brievenpost relatief duurder maakt via kruissubsidie 1
- De overheid heeft onvoldoende informatie om zeker te weten dat PostNV handelt naar het belang van de overheid 1
- Het toezicht op PostNV vermindert de asymmetrische informatie waardoor de tegenstelling van belangen wordt verminderd 1

Opgave 4 Doelbewust depreciëren

---

17 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- $¥ 1 = \$ 0,00793$
 $(0,00793 / 80) \times 100 \rightarrow ¥ 1 = \$ 0,0099125$ 1
- $¥ 1 / 0,0099125 \rightarrow \$ 1 = ¥ 100,88$ 1

18 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een verlaging van de rente betekent dat buitenlandse beleggers minder geïnteresseerd zullen zijn in het sparen / beleggen in Japan 1
- Hierdoor daalt de vraag naar de Japanse yen en volgt een daling van de wisselkoers van de Japanse yen in dollars 1

of

- Een verlaging van de rente betekent dat binnenlandse spaarders geïnteresseerd zullen zijn in het sparen / beleggen in het buitenland 1
- Hierdoor stijgt het aanbod van de Japanse yen en volgt een daling van de wisselkoers van de Japanse yen in dollars 1

19 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

De hogere koers van de dollar betekent dat buitenlandse goederen goedkoper worden ingekocht. Als deze lagere inkooprijzen worden doorberekend in de verkoopprijzen, kunnen Amerikaanse huishoudens met hun inkomen meer goederen kopen (en dus stijgt de koopkracht).

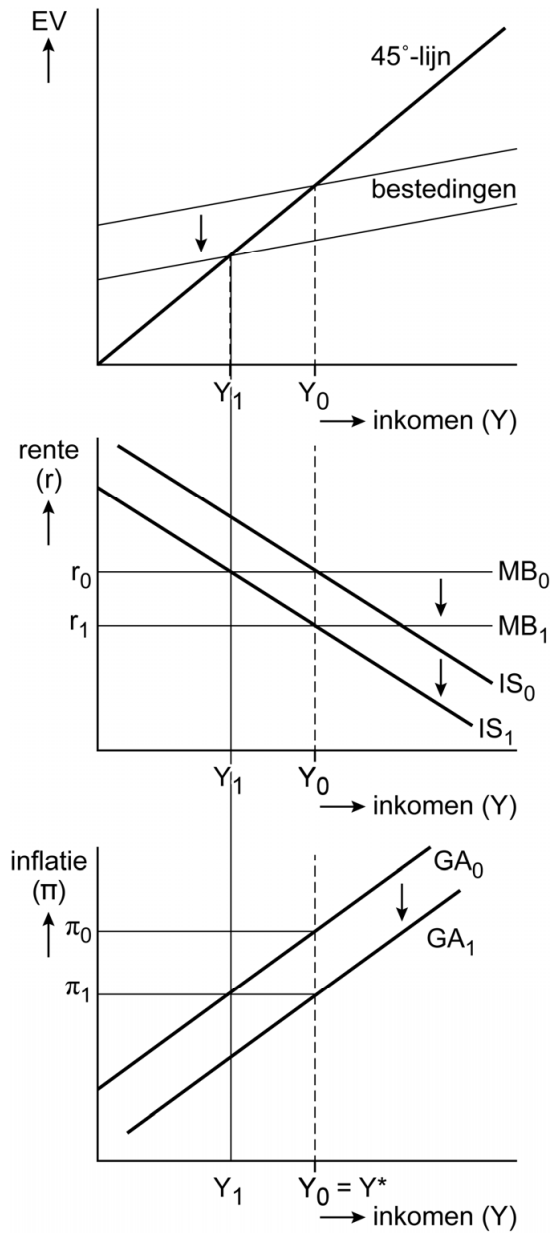
Vraag	Antwoord	Scores
20	maximumscore 3 Een voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Als de JCB kiest voor ongewijzigd beleid, zal de FED kiezen voor ruim monetair beleid want $104 > 100$. Als de JCB kiest voor ruim monetair beleid zal de FED kiezen voor ruim monetair beleid want $100 > 62,5$. De JCB zal daarom ook ruim monetair beleid voeren want $100 > 75$. Het Nash-evenwicht is dus beide ruim beleid (100, 100) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Beide verlagen de rente. Hierdoor stijgen de binnenlandse bestedingen in beide landen waardoor (gegeven de hoogconjunctuur) de (bestedings)inflatie stijgt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Omdat het binnenlands prijspeil stijgt (ten opzichte van het buitenlands prijspeil) zal de internationale concurrentiepositie van beide landen verslechteren 	1

Opgave 5 Vertrouwen

21	maximumscore 2 Een voorbeeld van een juist antwoord is: Door het lagere producenten-/consumentenvertrouwen dalen de autonome investeringen / consumptie. Dit leidt tot een lagere effectieve vraag, en daarmee tot een lager inkomen. Door het lagere inkomen daalt de consumptie / vraag verder (multiplierwerking). Hierdoor ontstaat een nog lager inkomen (dat meer is gedaald dan de autonome bestedingen).	
22	maximumscore 2 Een voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Door de daling van het inkomen daalt de inflatie. Door de lagere inflatie (dan verwacht) zijn de reële productiekosten gestegen, omdat lonen en inkooprijzen nog vastliggen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Door de hogere reële productiekosten wordt produceren duurder / dalen de winstmarges, waardoor de productie daalt 	1

23 maximumscore 2

- Verschuiving GA-curve omlaag met exact het verschil tussen de inflatie π_0 en de lagere inflatie door de schok π_1 . Op de nieuwe GA-curve komt er bij het nieuwe inkomen ($Y_0 = Y^*$) een nieuwe inflatie tot stand op basis van de lagere inflatieverwachtingen: π_1 1
- Verschuiving IS curve naar links en MB curve omlaag, waarbij snijpunt $IS_1 = MB_1$ bij $Y_0 = Y^*$ 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Keynesianen stellen dat monetair beleid zwak is en zullen de rente weinig verlagen bij een lagere inflatie. De monetaristen verschuiven de MB-curve sterker bij een verandering van de inflatie, waardoor bij een monetaristische visie de economie sneller terugkeert naar het oude evenwicht / de potentiële productie dan bij de Keynesianen.

25 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Als deze (loon- en inkoop)contracten vaker worden heronderhandeld, passen de prijzen zich sneller aan (aan de inflatie), en veranderen de reële productiekosten minder bij een hogere/lagere inflatie 1
- De helling van de GA-curve ($\Delta\pi/\Delta Y$) wordt groter / de GA-curve wordt steiler. Hierdoor zal de productie minder reageren op een verandering van de inflatie waardoor de economie sneller in het evenwicht komt 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6 De woningmarkt in de knel

26 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

Huidige vraag: $850 = -0,125Q + 2.150 \rightarrow Q = 10.400$

capaciteitstekort / vraagoverschot: $10.400 - 6.800 = 3.600$

Er staan dus 3.600 huishoudens op de wachtlijst.

27 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- $GO = -0,125Q + 2.150$

- $TO = -0,125Q^2 + 2.150Q$

- $MO = -0,25Q + 2.150$

1

- $MO = 0$

- $-0,25Q + 2.150 = 0$

- $Q = 8.600$

Bij een huur die de omzet maximaliseert (bij $GO = -0,125 \times 8.600 + 2.150 = \text{€ } 1.075$) geldt dat de vraag groter is dan de capaciteit. De stelling is daarom niet juist

1

28 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Door de lage hypotheekrente zijn de rentekosten nu laag en door het grote tekort aan woningen / de grote vraag naar woningen verwacht men stabiele huurinkomsten

1

- Hierdoor is het risico op een verlies / niet afbetalen van de schuld laag

1

29 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Vraagkant: Er is een inkomensstijging bij de middeninkomens.

Gegeven de positieve inkomenselasticiteit betekent dit een toename van de vraag naar particuliere huurwoningen en dus stijgende huren

1

- Aanbodkant: Het aantal vrijgekomen huurwoningen is gedaald met 9,9%. Dit betekent dat het aanbod is gedaald en dat leidt, bij gelijkblijvende vraag, tot stijgende huren

1

Bronvermeldingen

Alle tabellen, grafieken en teksten: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2023